

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Departament Pracy,
Spraw Społecznych i Rodziny

KPS.410.5.6.2025

Pani
Ewa Gałązka
Przewodnicząca Zarządu Koła
Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób
z Upośledzeniem Umysłowym Koło
w Wyszkowie
ul. Geodetów 76
07-200 Wyszków

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/25/032 Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi pomocy w formie
środowiskowych domów samopomocy

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Pracy,
Spraw Społecznych i Rodziny
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
tel. 48224445687, kps@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Wyszkanie ul. Geodetów nr 76, 07-200 Wyszaków¹ prowadzące Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy w Wyszkanie typu B, ul. Świętojańska 89A, 07-202 Wyszaków²
Kierownik jednostki kontrolowanej	Ewa Gałązka, Przewodnicząca Zarządu Koła w Wyszkanie od 8 marca 2022 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: 1. Ewa Gałązka, Wiceprzewodnicząca Zarządu Koła w Wyszkanie od 27 stycznia 2022 r. do 7 marca 2022 r. 2. Urszula Mikołajczyk, Przewodnicząca Zarządu Koła w Wyszkanie od 11 maja 2019 r. do 26 stycznia 2022 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Wykorzystanie środków finansowych przeznaczonych na bieżące prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy. 2. Świadczenie usług i zapewnienie standardu w ramach środowiskowych domów samopomocy.
Okres objęty kontrolą	Lata 2022-2024 z wykorzystaniem dowodów i informacji sporządzonych przez i po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny
Kontroler	Elżbieta Grzeszczyk, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienia do kontroli nr: KPS/46/2025 z 8 sierpnia 2025 r., KPS/61/2025 z 21 października 2025 r.

(akta kontroli: tom II, str. 118-122, 198-199, tom VII, str. 1)

¹ Dalej: PSOUU lub Stowarzyszenie.

² Dalej: PŚDS lub dom.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach 2022-2024 Stowarzyszenie na podstawie umowy zawartej z Powiatem Wyszowskim na realizację zadania publicznego w zakresie pomocy społecznej pn.: „Prowadzenie Powiatowego Środowiskowego Domu Samopomocy typu B dla osób z niepełnosprawnością intelektualną na lata 2022-2026” w Wyszowie⁵, prawidłowo wykorzystało dotacje celowej z budżetu państwa oraz wkład własny w łącznej wysokości 3455,1 tys. zł, na bieżące prowadzenie i rozwój PŚDS.

Dane niezbędne do obliczenia comiesięcznych dotacji celowych, przedstawiane Wojewodzie Mazowieckiemu⁶ w comiesięcznych informacjach o liczbie uczestników korzystających z usług były każdorazowo zgodne z ewidencją, sporządzoną w oparciu o decyzje według stanu na pierwszy dzień każdego miesiąca.

Budynek PŚDS spełniał standardy wynikające z rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy⁷, za wyjątkiem niezapewnienia informacji na temat rozkładu pomieszczeń, co najmniej w sposób dotykowy lub głosowy, co nie spełniało wymagań w zakresie dostępności architektonicznej uczestnikom niewidomym i naruszało § 18 pkt 3 przywołanego rozporządzenia.

Kierownik PŚDS miała odpowiednie kwalifikacje zawodowe oraz powołała zespół wspierająco-aktywizujący⁸, w skład, którego wchodziłi wszyscy pracownicy domu. Spośród wskazanych pracowników, dwóch nie miało wymaganego minimalnego doświadczenia zawodowego w pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi zgodnie z § 11 rozporządzenia w sprawie ŚDS.

Wskaźnik zatrudnienia pracowników ZWA w stosunku do liczby uczestników domu osiągnął poziom wymagany § 12 ust. 1 i 1a rozporządzenia w sprawie ŚDS. Kierownik PŚDS organizował szkolenia w zakresie tematycznym wynikającym ze zgłoszonych przez pracowników potrzeb zgodnie z § 23 rozporządzenia w sprawie ŚDS. Jednak pracownik realizujący treningi umiejętności komunikacyjnych odbył szkolenie z przekroczeniem 10 miesięcy i 16 dni trzyletniego terminu określonego w § 23 ust. 2 rozporządzenia w sprawie ŚDS.

Ponadto dla dziewięciu osób, które po raz pierwszy w latach 2022-2024 wystąpiły o skierowanie do domu, ZWA nie sporządził w protokołach jednej zespołowej (wspólnej) oceny możliwości proponowania osobie Indywidualnego Planu Postępowania Wspierająco-Aktywizującego⁹, co było niezgodne z rozporządzeniem w sprawie ŚDS.

PŚDS składał roczne sprawozdania z działalności domu z roku budżetowym w wyznaczonym terminie. Dom aktywnie współpracował w zakresie integracji społecznej podopiecznych z rodzinami i opiekunami oraz lokalnym środowiskiem wspierającym m.in. osoby z niepełnosprawnościami.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Nr 383/PR/2021, dalej: umowa.

⁶ Dalej: Wojewoda.

⁷ Dz. U. z 2020 r. poz. 249; dalej: rozporządzenie w sprawie ŚDS.

⁸ Dalej: ZWA.

⁹ Dalej: IPPW-A.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej¹⁰ kontrolowanej działalności

OBSZAR	1. Wykorzystanie środków finansowych przeznaczonych na bieżące prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy
Opis stanu faktycznego	1.1. Zarząd Powiatu Wyszowskiego uchwałą z 12 października 2021 r.¹¹ ogłosił otwarty konkurs ofert na powierzenie realizacji zadania publicznego z zakresu pomocy społecznej pn. „Prowadzenie Powiatowego Środowiskowego Domu Samopomocy typu B dla osób z niepełnosprawnością intelektualną na lata 2022-2026” w Wyszowie. Uchwałą z 23 listopada 2021 r.¹² Zarząd Powiatu Wyszowskiego rozstrzygnął otwarty konkurs ofert poprzez powierzenie realizacji zadania z zakresu pomocy społecznej PSOUU. Wcześniej PSOUU w zakresie uzyskania środków finansowych na bieżące prowadzenie lub rozwój domu złożyło ofertę do Powiatu Wyszowskiego. Powiat Wyszowski, na podstawie umowy z 8 grudnia 2021 r., zlecił Stowarzyszeniu prowadzenie PŚDS typu B w Wyszowie. Działalność PŚDS nadzorowało¹³ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wyszowie¹⁴. (akta kontroli: tom I, str. 2-18, 171-194, 363-420, tom II, str. 109-117) Termin realizacji zadania publicznego wynikającego z umowy w przedmiocie prowadzenia PŚDS i poniesienia wydatków na jego realizację określono od 1 stycznia 2022 r. do 31 grudnia 2026 r. (akta kontroli: tom I, str. 365-375, 421-459) W uchwale Zarządu Koła PSOUU w Wyszowie z 12 stycznia 2021 r.¹⁵ podkreślono, że na zlecenie Powiatu Wyszowskiego zatwierdzono Statut PŚDS typu B w Wyszowie¹⁶. Dom utworzono jako jednostkę organizacyjną pomocy społecznej dziennego pobytu, przeznaczoną dla pełnoletnich osób z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, znacznym i umiarkowanym, a także osób z lekkim upośledzeniem umysłowym, gdy jednocześnie występują inne zaburzenia, zwłaszcza neurologiczne¹⁷. (akta kontroli: tom I, str. 158-194) W latach 2022-2024 Powiat Wyszowski oraz PSOUU na podstawie umowy¹⁸ przeznaczili na realizację zadania publicznego odpowiednio dotacje celowe

¹⁰ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹¹ Nr 176/553/2021.

¹² Nr 186/576/2021.

¹³ § 3 i załącznik nr: 9 wprowadzonego uchwałą nr 34/118/2019 Zarządu Powiatu Wyszowskiego z 23 lipca 2019 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu Organizacyjnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wyszowie, zmieniony uchwałą nr 57/176/2019 Zarządu Powiatu Wyszowskiego z 16 kwietnia 2024 r. w sprawie zmiany Regulaminu Organizacyjnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wyszowie, zmienioną uchwałą nr 316/1078/2024 z 16 kwietnia 2024 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu Organizacyjnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wyszowie, dalej: regulamin organizacyjny PCPR.

¹⁴ Dalej: PCPR lub Centrum.

¹⁵ Nr 1/2021.

¹⁶ Dalej: Statut PŚDS.

¹⁷ § 3 i § 5 Statutu PŚDS.

¹⁸ § 3 ust. 1-6 umowy.

w łącznej wysokości 3407,2 tys. zł wraz z wkładem własnym Stowarzyszenia w łącznej wysokości 47,9 tys. zł, z tego w poszczególnych latach objętych kontrolą przeznaczono:

- 1033,8 tys. zł, w tym: 1019,9 tys. zł z dotacji celowej na pokrycie bieżących kosztów prowadzenia domu¹⁹, 9,1 tys. zł z wkładu własnego oraz 4,8 tys. zł z wkładu osobowego. Wydatkowano 1036,2 tys. zł (różnica wynikająca z wydatkowania większych o 2,4 tys. zł środków PSOUU na wkład własny z 9,1 tys. zł do 11,5 tys. zł);
- 1179,2 tys. zł, w tym: 1161,2 tys. zł dotacji celowej na pokrycie bieżących kosztów prowadzenia domu²⁰, 12,0 tys. zł z wkładu własnego oraz 6,0 tys. zł z wkładu osobowego. Wydatkowano 1179,3 tys. zł (różnica wynikająca z wydatkowania większych o 0,1 tys. zł środków PSOUU na wkład własny z 12,0 tys. zł do 12,1 tys. zł);
- 1242,1 tys. zł, w tym: 1226,1 tys. zł dotacji celowej na pokrycie bieżących kosztów prowadzenia domu²¹, 7,0 tys. zł z wkładu własnego oraz 9,0 tys. zł z wkładu osobowego. Wydatkowano 1243,0 tys. zł (różnica wynikająca z wydatkowania większych o 0,9 tys. zł środków PSOUU na wkład własny z 7,0 tys. zł do 7,9 tys. zł).

(akta kontroli: tom I, str. 365-375, 421-490; tom III, str. 341)

PSOUU prowadziło wyodrębnioną dokumentację finansowo-księgową i ewidencję księgową w zakresie zdarzeń dotyczących zadania publicznego w sposób umożliwiający identyfikację poszczególnych operacji finansowych zgodnie z zasadami wynikającymi z ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości²².

Badaniem objęto 15 dowodów księgowych w łącznej wysokości 294,9 tys. zł, po pięć dowodów księgowych za każdy rok objęty kontrolą²³, odpowiednio 100,1 tys. zł, 89,3 tys. zł oraz 105,5 tys. zł. Stwierdzono, że:

- wydatki na pokrycie bieżących kosztów prowadzenia domu²⁴ przewidziano w umowie i poniesiono je terminowo;
- poniesione wydatki prawidłowo zaewidencjonowano w księgach rachunkowych;
- dowody księgowe spełniały warunki określone w art. 21 oraz art. 22 uor²⁵.

(akta kontroli: tom III, str. 6-335; tom VI, str. 1-647)

W latach 2022-2024 Stowarzyszenie za pośrednictwem Centralnej Aplikacji Statystycznej²⁶ przekazywało miesięczne sprawozdania zawierające liczbę

¹⁹ Aneks nr 5/2023 z 29 grudnia 2022 r. do umowy.

²⁰ Aneks nr 5/2023 z 27 grudnia 2023 r. do umowy.

²¹ Aneks nr 13/2024 z 17 grudnia 2024 r. do umowy.

²² Dz. U. z 2023 r., poz. 120, ze zm., dalej: uor.

²³ W tym po trzy dowody księgowe o najwyższej wartości oraz po dwa wybrane losowo.

²⁴ W 2022 r.: 27,0 tys. zł transport, 6,5 tys. zł media, 4,9 tys. zł koszty biura, 61,7 tys. zł wynagrodzenie.

W 2023 r.: 50,5 tys. zł wynagrodzenie, 18,8 tys. zł transport, 13,8 tys. zł koszty biura, 6,2 tys. zł media.

W 2024 r.: 67,0 tys. zł wynagrodzenie, 17,0 tys. zł transport, 15,5 tys. zł koszty biura, 6,0 tys. zł media.

²⁵ Każdy z dowodów księgowych zawierał na odwrocie opis (sporządzony w sposób trwały) zawierający informację: „Faktura/rachunek dotyczy realizacji zadania pn. Prowadzenie Powiatowego Środowiskowego Domu Samopomocy typu B dla osób z niepełnosprawnością intelektualną na lata 2022-2026 zgodnie z umową nr 383/PR/2021 z dnia 8 grudnia 2021 r.” oraz przedmiot wydatku lub innego rodzaju opłaconej należności. Informacja ta podpisana była przez osobę odpowiedzialną za sprawy dotyczące rozliczeń finansowych PSOUU.

²⁶ Dalej: CAS.

uczestników korzystających z zajęć w domu w miesiącu poprzednim²⁷, które stanowiły podstawę wyliczeń otrzymania dotacji celowej na pokrycie bieżących kosztów prowadzenia domu. W latach 2022-2024 przesunięcia pomiędzy pozycjami kalkulacji kosztów w zakresie ponoszonych wydatków nie przekraczały 10% otrzymanej dotacji celowej na dany rok i nie wymagały zgody Zarządu Powiatu Wyszowskiego²⁸. W okresie objętym kontrolą przekazane dotacje celowe wykorzystano przez Stowarzyszenie w całości²⁹.

(akta kontroli: tom I, str. 365-375, 421-459; tom II, str. 8-105; tom III, str. 3-329)

Badaniem objęto 12 miesięcznych sprawozdań złożonych do Wojewody za pośrednictwem CAS za lata 2022-2024³⁰. Analiza sprawozdań wykazała, że liczba: zadeklarowanych w sprawozdaniach miejsc statutowych, uczestników mających aktualne decyzje administracyjne kierujące do PŚDS obowiązujące w miesiącu, w którym korzystali z form wsparcia – stanowiła każdorazowo 40 uczestników. W ewidencji obecności 40 uczestników w badanych czterech miesiącach każdego roku objętego kontrolą stwierdzono pojedyncze lub kilkudniowe nieobecności niektórych uczestników z tym, że w żadnym z badanych miesięcy nie stwierdzono absencji uczestnika trwającej cały miesiąc.

Kierownik PŚDS powołując się na corocznie wysyłane przez Wojewodę informacje o sposobie finansowania i przekazywania środków na bieżącą działalność domów w województwie mazowieckim³¹ wyjaśniła, że uzyskanie dotacji celowej na danego uczestnika nie jest uzależnione od liczby dni obecności, lecz od samego faktu uczestnictwa w danym miesiącu (wystarczy jednodniowa obecność w miesiącu).

(akta kontroli: tom II, str. 8-105, 165-180)

Za lata 2022-2024³² PSOUU złożyło Dyrektorowi PCPR³³ sprawozdania roczne z wykonania zadania publicznego w terminie 30 dni od dnia zakończenia roku budżetowego, które potwierdzały prawidłową realizację postanowień umowy. W latach objętych kontrolą PSOUU nie realizowało zadań inwestycyjnych.

(akta kontroli: tom I, str. 460-490, tom III, str. 3)

1.2. Umowa nie wskazywała sposobu dokonywania wydatków i stosowania trybu konkurencyjnego przez PSOUU. W latach objętych kontrolą środki finansowe wykorzystano zgodnie z ofertą i zawartą na jej podstawie umową,

²⁷ Zgodnie z § 3 ust. 1 pkt 1 umowy, na podstawie sprawozdania dotyczącego liczby uczestników korzystających z zajęć w PŚDS w miesiącu poprzednim, przekazywano dotację celową.

²⁸ Zgodnie z § 4 ust. 1 i 2 umowy.

²⁹ § 10 pkt 2 umowy.

³⁰ W tym po cztery dla każdego roku objętego kontrolą, w tym po jednym złożonym w każdym kwartale z poszczególnych lat (styczeń, kwiecień, lipiec, październik).

³¹ Pismo z: 3 stycznia 2022 r., znak: WPS-I.946.11.46.2021.HMS; 2023; 12 stycznia 2023 r., znak: WPS-I.946.8.3.2023.HMS; 14 listopada 2024 r., znak: WRPS-I.946.8.44.2023. HMS.

³² Odpowiednio: 30 stycznia 2023 r., 29 stycznia 2024 r., 29 stycznia 2025 r.

³³ Zgodnie z regulaminem organizacyjnym PCPR, dom jest placówką nadzorowaną przez PCPR przy pomocy, której Zarząd Powiatu Wyszowskiego realizuje zadania powiatu z zakresu pomocy społecznej.

z uwzględnieniem aktualizacji opisu poszczególnych działań, harmonogramu, kalkulacji przewidywanych kosztów oraz źródeł finansowania.

(akta kontroli: tom I, str. 365-375, tom III, str. 332)

1.3. W latach 2022-2024 PŚDS nie świadczył usług całodobowych. Dzienny pobyt w domu był nieodpłatny³⁴, co potwierdziło badanie 15 decyzji administracyjnych kierujących do PŚDS (opis zawarto w pkt 2.1 niniejszego wystąpienia pokontrolnego).

(akta kontroli: tom I, str.158-168, 195-242; tom IV, str. 51-98)

Stwierdzone
nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Stowarzyszenie prawidłowo wykorzystało dotacje celowe z budżetu państwa oraz wkład własny na bieżące prowadzenie i rozwój domu. PŚDS świadczył usługi w formie dziennego pobytu nieodpłatnie, co było zgodne z art. 51b ust. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej³⁵. Postanowienia wynikające z umowy zostały zrealizowane. Zbadane sprawozdania miesięczne przekazywane Wojewodzie za pośrednictwem CAS zawierały prawidłowe dane do przekazania tych środków finansowych.

OBSZAR

Opis stanu
faktycznego

2. Świadczenie usług i zapewnienie standardu w ramach środowiskowych domów samopomocy

2.1. PŚDS świadczył usługi dziennego pobytu dla osób z niepełnosprawnością intelektualną (dom typu B). W latach 2022-2024 PŚDS sprawował opiekę nad osobami z zaburzeniami psychicznymi pięć dni w tygodniu, po osiem godzin i 30 minut dziennie, w tym zajęcia z uczestnikami prowadzono co najmniej sześć godzin dziennie.

Funkcjonowanie PŚDS, określały: statut PŚDS oraz uzgodniony z Wojewodą i zatwierdzony przez Zarząd Powiatu Wyszковского regulamin organizacyjny PŚDS, program działalności domu i plan pracy domu na każdy rok.

(akta kontroli: tom I, str. 158-362)

W latach objętych kontrolą dom był zamykany na okres łącznie nie dłuższy niż 15 dni kalendarzowych w roku, po uprzednim zasięgnięciu opinii uczestników oraz ich opiekunów i poinformowaniu z dwutygodniowym wyprzedzeniem Starostwa Powiatowego oraz PCPR, a także Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego.

(akta kontroli: tom IV, str. 7, 487-488)

W latach 2022-2024 liczba miejsc statutowych w PŚDS wynosiła 40. Liczba uczestników przebywających w domu według stanu na początek i koniec każdego roku objętego kontrolą wyniosła również 40³⁶. Najmłodszy uczestnik miał 22 lata, a najstarszy 77 lat. Średni wiek wszystkich uczestników wynosił odpowiednio: 50 lat (w latach 2022-2023) oraz 51 lat (w 2024 r.). W latach

³⁴ § 5 ust. 3 Statutu PŚDS oraz § 3 ust 4 Regulaminu Organizacyjnego Powiatowego Środowiskowego Domu Samopomocy Typu B w Wyszkanie – uchwała nr 24/79/2019 Zarządu Powiatu Wyszковского z 14 maja 2019 r. w sprawie zatwierdzenia Regulaminu Organizacyjnego Powiatowego Środowiskowego Domu Samopomocy typu B w Wyszkanie, zmieniona uchwałą nr 233/756/2022 Zarządu Powiatu Wyszковского z 27 września 2022 r., zmieniona uchwałą nr 266/854/2023 Zarządu Powiatu Wyszковского z 9 maja 2023 r. oraz uchwałą nr 308/1038/2024 Zarządu Powiatu Wyszковского z 27 lutego 2024 r., dalej: regulamin organizacyjny PŚDS.

³⁵ Dz. U. z 2024 r. poz. 1283, ze zm., dalej: uops.

³⁶ Na koniec 2022 r. przebywało 41 uczestników.

objętych kontrolą łącznie siedem osób z zaburzeniami psychicznymi zakończyło uczestnictwo w PŚDS, z tego dwie osoby w 2022 r.³⁷, jedna osoba w 2023 r.³⁸, cztery osoby w 2024 r.³⁹.

akta kontroli: tom IV, str. 3-12)

Uczestnicy kierowani byli do PŚDS na podstawie decyzji administracyjnej Starosty Powiatu Wyszowskiego podpisanej przez upoważnionego przez Starostę pracownika PCPR. Dyrektor PCPR poinformowała, że pracownicy Centrum przed wydaniem decyzji administracyjnej ustalali liczbę wolnych miejsc w PŚDS. Centrum prowadziło listę osób oczekujących na umieszczenie w PŚDS, a w latach objętych kontrolą znajdowało się na niej odpowiednio: w 2023 r. – cztery osoby, w 2024 r. – sześć osób. Natomiast w 2022 r. nie było osób oczekujących na przyjęcie do domu⁴⁰.

Centrum nie opracowało zasad / wytycznych przyznawania wsparcia w sytuacji dużej liczby osób z zaburzeniami psychicznymi chętnych do korzystania z uczestnictwa w PŚDS. O przyznaniu wsparcia w ramach uczestnictwa w PŚDS decydowała kolejność zgłoszeń.

W 2023 r. trzy osoby (z czterech), a w 2024 r. pięć osób (sześciu) oczekujących na przyjęcie do domu, za zgodą kierownika PŚDS, brały udział w zajęciach klubowych PŚDS. Zajęcia klubowe realizowane były przez pracowników PŚDS po wcześniejszym uzgodnieniu z osobą oczekującą lub jej opiekunem w określone dni tygodnia i godziny. Spośród czterech osób oczekujących w 2023 r. i sześciu osób oczekujących w 2024 r., przyjęto odpowiednio: jedną osobę oraz pięć osób. W latach 2022-2024 nie było sytuacji, w której osoba z zaburzeniami psychicznymi mająca decyzję administracyjną o skierowaniu do PŚDS nie została przyjęta do domu.

(akta kontroli: tom IV, str. 13-32, tom II, str. 147-164)

Analiza 15 decyzji administracyjnych⁴¹ wykazała, że 15 uczestników przyjęto do PŚDS zgodnie z zawartym w tych decyzjach rozstrzygnięciami, co pokrywało się z ewidencją obecności uczestników prowadzoną przez dom. PŚDS współpracował z lokalnym warsztatem terapii zajęciowej⁴² w zakresie, m.in. zakwalifikowania osób do uczestnictwa w domu, poprzez kontakt osobisty⁴³ i telefoniczny kierowników obu jednostek⁴⁴.

(akta kontroli: tom II, str. 8-105, tom IV, str. 8, 51-98, 235-238)

Z informacji uzyskanej z WTZ w Wyszowie wynika, że w latach 2022-2024 dwie osoby z niepełnosprawnościami zakończyły uczestnictwo w WTZ

³⁷ W jednym przypadku z powodu przejścia do Domu Pomocy Społecznej (dalej: DPS), a w drugim przypadku nastąpił zgon uczestnika.

³⁸ Zrezygnowano z uczestnictwa.

³⁹ W dwóch przypadkach zrezygnowano z uczestnictwa, a w trzecim przypadku nastąpił zgon uczestnika.

⁴⁰ Według stanu na sierpień 2025 r. dwie osoby oczekiwały na umieszczenie w PŚDS.

⁴¹ Po pięciu uczestników z każdego roku objętego kontrolą.

⁴² Dalej: WTZ lub warsztat.

⁴³ WTZ mieścił się w tym samym budynku co PŚDS.

⁴⁴ Co potwierdza notatka służbowa z 10 października 2022 r.

w Wyszkanie⁴⁵. Przyjęto ich do PŚDS odpowiednio: 31 października 2022 r. oraz 30 grudnia 2022 r.

(akta kontroli: tom IV, str. 239-251)

2.2. PŚDS prowadzono na drugim piętrze, w dwupiętrowym budynku, znajdującym się na ogrodzonym terenie, będącego w zarządzie Powiatu Wyszkiego. Zapewniono bezpieczeństwo i spokój uczestnikom. Powierzchnia użytkowa drugiego piętra wynosiła 453,4 m² dla 40 uczestników, co stanowi 11,3 m² na jednego uczestnika domu⁴⁶. Budynek, co do zasady spełniał standardy określone w rozporządzeniu w sprawie ŚDS oraz minimalne wymagania służące zapewnieniu dostępności stosownie do art. 6 pkt 1 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami⁴⁷, za wyjątkiem zapewnienia informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób dotykowy lub głosowy. Opis zawarto w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli: tom II, str. 143, tom IV, str. 306-333)

2.3. W latach objętych kontrolą w PŚDS zatrudniano według stanu na koniec każdego roku odpowiednio 13 (11,75 etatu), 12 (10,5 etatu) oraz 12 pracowników (10,75 etatu) z odpowiednim wykształceniem zawodowym, tj.:

- 13 pracowników, z tego: kierownik PŚDS, pracownik socjalny, pięciu instruktorów terapii zajęciowej, dwóch terapeutów, pedagog, psycholog, fizjoterapeuta⁴⁸, asystent osoby niepełnosprawnej;
- 12 pracowników, z tego: kierownik PŚDS, pracownik socjalny, pięciu instruktorów terapii zajęciowej, dwóch terapeutów, pedagog, fizjoterapeuta, młodszy opiekun;
- 12 pracowników, z tego: kierownik PŚDS, pracownik socjalny, czterech instruktorów terapii zajęciowej, dwóch terapeutów, psycholog, fizjoterapeuta, dwóch asystentów osoby niepełnosprawnej.

Wszyscy pracownicy zatrudnieni w latach 2022-2024 byli członkami ZWA.

Dwóch pracowników nie miało wymaganego, minimalnego doświadczenia zawodowego w pracy z osobami z zaburzeniami. Opis zawarto w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli: tom IV, str. 104-125)

Kierownik PŚDS legitymowała się wykształceniem wyższym na kierunku pedagogika w specjalności resocjalizacja społeczna nieprzystosowanych, posiadała specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej, a także miała wymagane doświadczenie zawodowe.

(akta kontroli: tom I, str. 488, tom IV, str. 122-124)

⁴⁵ Rada Programowa WTZ dokonała kompleksowej oceny realizacji indywidualnego programu rehabilitacji i terapii dwóch uczestników warsztatu (w październiku i grudniu 2022 r.) uzasadniając potrzebę skierowania tych uczestników do PŚDS, ze względu na brak postępów w rehabilitacji i złe rokowania co do możliwości osiągnięcia postępów uzasadniających podjęcie zatrudnienia i kontynuowanie rehabilitacji zawodowej w warunkach pracy chronionej lub na rynku pracy po odbyciu dalszej rehabilitacji w warsztacie. Osoby te uczestniczyły w terapii zajęciowej w WTZ odpowiednio: od stycznia 2020 r. do października 2022 r., od stycznia 2020 r. do grudnia 2022 r.

⁴⁶ Zgodnie z § 18 pkt 2 rozporządzenia w sprawie ŚDS, powierzchnia użytkowa przypadająca na jednego uczestnika wynosi nie mniej niż 8 m².

⁴⁷ Dz. U. z 2024 r. poz. 1411, ze zm., dalej: ustawa o zapewnieniu dostępności.

⁴⁸ Kadre pracowników uzupełniono o stanowisko fizjoterapeuty adekwatnie do usług świadczonych w domu, stosownie do § 10 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia w sprawie ŚDS.

Na podstawie analizy wskaźnika zatrudnienia pracowników ZWA z sześciu miesięcy⁴⁹, wskaźnik zatrudnienia pracowników wynosił odpowiednio: w 2022 r. 9,75 etatu i 11,75 etatu (do wymaganego rozporządzeniem w sprawie ŚDS na poziomie – 9,33), w 2023 r. 10,75 i 10,5 (do wymaganego na poziomie – 9,33 i 9,47) oraz w 2024 r. 10,5 i 10,75 (do wymaganego na poziomie – 9,47 i 9,60).

(akta kontroli: tom IV, str. 118, 129-166, tom II, str. 8-105, 142)

Kierownik PŚDS organizowała w latach 2022-2024, co najmniej raz na sześć miesięcy zajęcia i szkolenia wynikające ze zgłoszonych potrzeb związanych z funkcjonowaniem domu odpowiednio:

- 22 czerwca 2022 r.⁵⁰ oraz 12 grudnia 2022 r.⁵¹ przeprowadzono szkolenie dla 10 pracowników;
- 19 czerwca 2023 r.⁵² przeprowadzono szkolenie dla 10 pracowników, 15 lipca 2023 r.⁵³ dla 11 pracowników, 15 grudnia 2023 r.⁵⁴ dla dziewięciu pracowników;
- 22 marca 2024 r.⁵⁵ przeprowadzono szkolenie dla dziewięciu pracowników, a 12 grudnia 2024 r.⁵⁶ dla 11 pracowników.

(akta kontroli: tom IV, str. 194-234)

Kierownik PŚDS przeprowadziła szkolenie w zakresie treningu umiejętności komunikacyjnych⁵⁷ dla pracowników, a dla osób realizujących te treningi w latach 2022-2024, nie rzadziej niż raz na trzy lata odpowiednio:

- dwóch pracowników odbyło szkolenie 27 kwietnia 2019 r., jeden pracownik 13 kwietnia 2021 r.⁵⁸;
- dwóch pracowników odbyło szkolenie 14 marca 2023 r., z tego pierwszy zatrudniony w 2023 r., a drugi odbył szkolenie wcześniej 27 kwietnia 2019 r., więc z przekroczeniem trzyletniego terminu określonego w § 23 ust. 2 rozporządzenia w sprawie ŚDS. Opis zawarto w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.
- jeden pracownik 12 lipca 2024 r.⁵⁹.

(akta kontroli: tom II, str. 123-141, tom VI, str. 648)

Kierownik PŚDS wyjaśniła, że pracownicy socjalni zatrudnieni w latach 2022-2024 (po jednym według stanu na koniec każdego roku) nie byli poddawani superwizji z powodu wysokich kosztów przeprowadzenia przedmiotowego wsparcia. W 2025 r. Kierownik PŚDS zgłosiła kadrę domu do Polskiego Towarzystwa Superwizji i Pracy Socjalnej w Warszawie w ramach nieodpłatnego projektu wprowadzenia superwizji w domu na 2026 r.

(akta kontroli: tom II, str. 181-182, tom IV, str. 120, 305)

⁴⁹ Po jednym miesiącu wybranym z każdego półrocza, tj. styczeń i grudzień.

⁵⁰ „Standardy i zasady obsługi osób z niepełnosprawnością intelektualną”.

⁵¹ „Emocje, stres – radzenie sobie z trudnymi sytuacjami w pracy z osobami z niepełnosprawnością intelektualną”.

⁵² „Komunikacja bez przemocy – dyscyplinowanie, informacja zwrotna i motywowanie osób z niepełnosprawnością intelektualną”.

⁵³ „Przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego pracowników ŚDS”.

⁵⁴ „Autyzm – podstawy teorii i najważniejsze zagadnienia”.

⁵⁵ XIV Międzynarodowe sympozjum naukowe IWRD - „Włączanie osób ze spektrum autyzmu w życie społeczne”.

⁵⁶ „Bezpieczeństwo uczestnika zajęć terapii zajęciowej. Zadania i obowiązki pracownika WTZ oraz ŚDS”.

⁵⁷ W zakresie usług wymienionych w § 14 pkt 2a rozporządzenia w sprawie ŚDS.

⁵⁸ Pracownik rozwiązał umowę o pracę z PSOUU w 2023 r.

⁵⁹ Pracownik zatrudniony w 2023 r.

W latach objętych kontrolą ZWA zebrał się odpowiednio: siedem razy (w 2022 r.), po sześć razy (w latach 2023-2024), czyli co najmniej raz na wymagane sześć miesięcy. Na zebraniach członkowie omawiali sprawy m.in. realizacji IPPW-A, osiągnięte przez uczestników rezultaty, inne. W badanej dokumentacji 15 uczestników PŚDS (co opisano w pkt 2.4. niniejszego wystąpienia pokontrolnego) nie wystąpiły sytuacje, w których ZWA występował do PCPR o umożliwienie uczestnikowi korzystania z innych form wsparcia w celu kontynuacji procesu usamodzielniania, w szczególności poprzez skierowanie do powiatowego urzędu pracy, WTZ, DPS. Średnie miesięczne wynagrodzenie pracowników PŚDS według stanu na koniec każdego roku objętego kontrolą wynosiło odpowiednio 3,7 tys. zł, 4,6 tys. zł oraz 4,8 tys. zł.

(akta kontroli: tom IV, str. 115-118, 167-193, 235-251, tom VII, str. 143-144)

PŚDS skorzystał z dofinansowania w łącznej wysokości 54,2 tys. zł do wynagrodzeń 12 pracowników w ramach rządowego programu „Dofinansowanie wynagrodzeń pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w postaci dodatku motywacyjnego na lata 2024–2027”.

(akta kontroli: tom IV, str. 121)

2.4. Badanie wybranej dokumentacji 22 uczestników PŚDS⁶⁰ wykazało, że:

- uczestnikom domu, ZWA zaproponował i opracował IPPW-A⁶¹ zindywidualizowany do potrzeb, realizowany w porozumieniu z uczestnikiem lub opiekunem⁶². Dziewięciu uczestnikom, którzy po raz pierwszy wystąpili o skierowanie do domu⁶³, na podstawie pisemnej diagnozy pedagoga, psychologa, pracownika socjalnego oraz fizjoterapeuty ZWA nie dokonał oceny możliwości zespołowej (wspólnej) zaproponowania osobie IPPW-A. Opis zawarto w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*;
- uczestnikom zapewniano usługi⁶⁴ w formie zajęć zespołowych lub indywidualnych⁶⁵;
- każdego z 15 uczestników ujęto w dokumentacji zbiorczej prowadzonej w formie papierowej, zawierającej ewidencję uczestników i ich obecności oraz dzienniki dokumentujące pracę pracowników ZWA, w których odnotowywano prowadzone zajęcia za każdy miesiąc⁶⁶.

(akta kontroli: tom V, str. 21-72, tom VII, str. 5-142)

⁶⁰ Po pięciu uczestników domu z każdego roku objętego kontrolą oraz siedmiu z dziewięciu które po raz pierwszy wystąpiły o skierowanie do PŚDS.

⁶¹ Zawierający trening: funkcjonowania w życiu codziennym, umiejętności: praktycznych, interpersonalnych i rozwiązywania problemów, komunikacyjnych, spędzania wolnego czasu, poradnictwo psychologiczne, terapia ruchowa, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, pomoc w dostępie do świadczeń zdrowotnych, aktywizacja zawodowa.

⁶² § 13 ust. 1 rozporządzenia w sprawie ŚDS.

⁶³ § 7 ust. 6 rozporządzenia w sprawie ŚDS.

⁶⁴ § 14 pkt 1-10 rozporządzenia w sprawie ŚDS.

⁶⁵ Rodzice i opiekunowie uczestników zastrzegli wyłączność w realizacji usług na rzecz podopiecznych: w siedmiu przypadkach do załatwiania spraw urzędowych; w trzech przypadkach pomocy w dostępie do niezbędnych świadczeń zdrowotnych, w tym uzgadniania i pilnowania terminów wizyt u lekarza, pomocy w zakupie leków i pomocy w dotarciu do jednostek ochrony zdrowia; w 10 przypadkach treningu umiejętności komunikacyjnych, w tym z wykorzystaniem alternatywnych i wspomagających sposobów porozumiewania się w przypadku osób z problemami komunikacji werbalnej.

⁶⁶ § 24 ust. 3 pkt 1-2 rozporządzenia w sprawie ŚDS.

PŚDS umożliwiał uczestnikom spożywanie gorącego posiłku, z tego pięciu uczestników otrzymało z właściwej gminy decyzję administracyjną o pomocy w formie posiłku.

(akta kontroli: tom V, str. 40-43)

W latach 2022-2024 PŚDS spośród 40 uczestników zapewniał odpowiednio: 27, 25 oraz 24 uczestnikom dowożenie na zajęcia do domu i odwożenie do miejsca zamieszkania⁶⁷ od poniedziałku do piątku. Transport uczestników finansowany był ze środków dotacji celowej oraz środków własnych Stowarzyszenia w łącznej wysokości, odpowiednio 66,2 tys. zł, 113,9 tys. zł oraz 55,5 tys. zł.

(akta kontroli: tom II, str. 145-146, tom IV, str. 21)

W latach 2022-2024 do PŚDS oraz PCPR nie wpłynęły skargi związane z udzielaniem przez dom wsparcia osobom z zaburzeniami psychicznymi.

(akta kontroli: tom V, str. 74)

W sprawie dysponowania informacjami o wykonywaniu pracy przez osoby z zaburzeniami psychicznymi przy jednoczesnym uczestnictwie w PŚDS w latach 2022-2024 kierownik PŚDS wyjaśniła, że informacje w tym zakresie gromadził właściwy ośrodek pomocy społecznej w kwestionariuszu rodzinnego wywiadu środowiskowego, sporządzanym przez pracownika socjalnego.

Właściwy OPS w ramach postępowania kwalifikacyjnego przekazywał kwestionariusz do PCPR. Z uwagi na powyższe, PŚDS nie był w posiadaniu powyższych informacji i tym samym nie występowały przedmiotowe informacje w IPPW-A uczestnika domu. Dyrektor PCPR poinformowała, że w latach 2022-2024 spośród wszystkich osób skierowanych do PŚDS w kwestionariuszach rodzinnego wywiadu środowiskowego nie odnotowano wykonywania pracy zawodowej.

(akta kontroli: tom IV, str. 235-237; tom V, str. 14)

Z informacji pozyskanych z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wynika, że spośród 47 uczestników żaden nie był zgłoszony w latach 2022-2024 do ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia⁶⁸. Dwóch uczestników zgłoszono przez:

- Powiatowy Urząd Pracy w Wyszku od 23 czerwca 2022 r. do 24 października 2022 r.⁶⁹ z tytułu statusu osoby bezrobotnej niepobierającej zasiłku dla bezrobotnych lub stypendium;
- Fundację Aktywizacja w Warszawie od 27 lipca 2022 r. do 28 lipca 2022 r.⁷⁰ z tytułu osoby pobierającej stypendium w okresie odbywania szkolenia, stażu, przygotowania zawodowego dorosłych lub uczestnictwa w zleconych przez starostę działaniach w zakresie reintegracji społecznej⁷¹.

(akta kontroli: tom V, str. 2-13, 158-161)

⁶⁷ § 20 rozporządzenia w sprawie ŚDS.

⁶⁸ Podlegali ubezpieczeniu z tytułu: 2500 – emeryt lub rencista zamieszkały, lub osoba pobierająca rodzicielskie świadczenie uzupełniające zamieszkały w Rzeczypospolitej Polskiej, którego składka na ubezpieczenie zdrowotne finansowana jest przez świadczeniobiorcę od/do/nadal: zdrowotne.

⁶⁹ Sygn. sprawy: 290000/4121/976931/2025.

⁷⁰ Sygn. sprawy: 290000/4121/977108/2025.

⁷¹ Uczestnik zgłoszony przez wskazaną Fundację brał udział w szkoleniu pn. „Organizacja czasu pracy” zorganizowanym w ramach projektu pn. „Work for All” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

2.5. Roczne sprawozdania z działalności domu w roku budżetowym⁷² kierownik PŚDS przekazywała w formie pisemnej do Dyrektora PCPR oraz Wojewody odpowiednio: 13 lutego 2023 r., 14 lutego 2024 r. oraz 17 lutego 2025 r.⁷³. W sprawozdaniach z działalności domu w roku budżetowym zamieszczono wszystkie obligatoryjne informacje wskazane w § 25 ust. 2 rozporządzenia w sprawie ŚDS. Zarówno pracownicy Centrum, jak i Wojewody nie wnosili wniosków ani uwag do złożonych sprawozdań.

(akta kontroli: tom IV, str. 252-300)

2.6. W latach 2022-2024 w zakresie integracji społecznej uczestników, PŚDS współpracował w sposób ciągły z rodzinami lub opiekunami w formie indywidualnych spotkań lub w formie pisemnej w sprawach organizacyjnych (np. harmonogramu wyjazdu uczestników poza dom). W sposób cykliczny PŚDS współpracował z:

- organizacjami pozarządowymi m.in.: z okazji obchodów Dnia Godności Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną; w zakresie realizacji warsztatów ceramicznych i piekarniczych dla uczestników, czy w zakresie udziału w akcji Operacja Czysta Rzeka;
- placówkami oświatowymi m.in. poprzez pozyskiwanie młodzieży do wolontariatu⁷⁴ współudział w grze z młodzieżą szkół podstawowych i średnich w Grze Miejskiej „Tacy sami-Wyszków 2022”;
- jednostkami świadczącymi usługi dla osób z niepełnosprawnościami m.in.: spółdzielnią socjalną wypożyczającą sprzęt rehabilitacyjny i świadczącą usługi gastronomiczne w zakresie udziału uczestników WTZ i PŚDS w turnusach mieszkań treningowych, organizacji Dnia Godności; Domem Dziennego Pobytu „Senior” w Wyszkowie w zakresie współorganizowania Koncertu Papińskiego; DPS w Brańszczyku w zakresie udziału w Familijnym pożegnaniu lata;
- ośrodkami kultury i organizacjami kulturalno-rozrywkowymi: wycieczki m. in. do Muzeum Powstania Warszawskiego; Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Wyszkowie na „Wystawę Wyszkowskich Twórców” oraz wystawę „Kwiaty moja pasja, moja miłość”; Biblioteki pedagogicznej w Wyszkowie na lekcję biblioteczną;
- kościołami, m.in. udział w rekolekcjach wielkopostnych w parafii pw. św. Wojciecha w Wyszkowie.

(akta kontroli: tom V, str. 75-123,153-157)

W latach objętych kontrolą w Powiecie Wyszkowskim nie funkcjonował klub samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

(akta kontroli: tom V, str. 79)

2.7. W latach 2022-2024 Wojewoda przeprowadził kontrolę kompleksową⁷⁵ w PŚDS w przedmiocie organizacji i funkcjonowania PŚDS od 1 stycznia 2021 r. do 14 września 2022 r. W trakcie kontroli stwierdzono:

- nieaktualną treść Statutu PŚDS i regulaminu organizacyjnego PŚDS do obowiązujących przepisów poprzez nieprzywołanie usług wskazanych

⁷² § 25 ust. 3 rozporządzenia w sprawie ŚDS.

⁷³ Sprawozdanie przesyła się w terminie do 15 lutego po okresie sprawozdawczym, z tego w 2025 r. 15 luty przypadał w sobotę.

⁷⁴ Trzy umowy wolontariatu w 2022 r. oraz dwie w 2023 r.

⁷⁵ W trybie art. 22 pkt 9 oraz 126 uops.

w § 14 rozporządzenia w sprawie ŚDS oraz podanie nieaktualnego adresu siedziby PŚDS w Wyszkowie w obu dokumentach;

- zatrudnienie dwóch pracowników niezgodnie z wymaganymi kwalifikacjami zawodowymi oraz czterech pracowników bez co najmniej trzymiesięcznego doświadczenia zawodowego w pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi;
- niewykonanie w 2021 r. oceny IPPW-A przez ZWA co najmniej raz na sześć miesięcy. Ponadto zarekomendowano nawiązanie współpracy z jednostkami świadczącymi usługi dla osób niepełnosprawnych, w tym: WTZ, spółdzielniami socjalnymi, zakładami aktywizacji zawodowej, centrami i klubami integracji społecznej.

Kierownik PŚDS podpisała protokół kontroli i zrealizowała wszystkie trzy zalecenia pokontrolne, w tym sformułowaną rekomendację.

(akta kontroli: tom V, str. 124-157)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W budynku PŚDS nie zapewniono tablicy informacyjnej z funkcją dotykową lub głosową na temat rozkładu pomieszczeń, co stanowiło naruszenie art. 6 pkt 1 lit. c ustawy o zapewnieniu dostępności oraz § 18 pkt 3 rozporządzenia w sprawie ŚDS. W toku kontroli PŚDS uzupełnił informację przez umieszczenie wewnątrz budynku na ścianie tablicy informacyjnej z rozkładem pomieszczeń, która nie spełniała jednocześnie funkcji głosowej lub dotykowej.

Przewodnicząca Zarządu Koła PSOUU wyjaśniła, że brak w wynajmowanym przez Stowarzyszenie budynku rozkładu pomieszczeń w sposób dotykowy i głosowy wynikał z niedopełnienia obowiązków zarządcy budynku.

Zgodnie z § 18 pkt 3 rozporządzenia w sprawie ŚDS, obiekt, w którym świadczone są usługi, powinien być pozbawiony barier architektonicznych. NIK wskazuje, że niezapewnienie przez dom informacji na temat rozkładu pomieszczeń, co najmniej w sposób dotykowy lub głosowy nie spełniało wymagań w zakresie dostępności architektonicznej uczestnikom niewidomym. Stosownie do art. 5 ust. 1 ustawy o zapewnieniu dostępności, organizacje pozarządowe dążą w prowadzonej działalności do zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Zgodnie z zawartą umową PSOUU zobowiązało się do prowadzenia PŚDS, a więc również zapewnienie dostępności było obowiązkiem PSOUU jako strony umowy. Zatem zgodnie z § 22 ust. 3 umowy, przy wykonywaniu zadania publicznego PSOUU zobowiązany był do stosowania przepisów ustawy o zapewnieniu dostępności.

(akta kontroli: tom II, str. 143, tom IV, str. 306-333)

2. PSOUU zatrudniło dwóch pracowników bez wymaganego, minimalnego doświadczenia zawodowego w pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi. Stanowiło to naruszenie § 11 ust. 1 rozporządzenia w sprawie ŚDS. Stowarzyszenie zatrudniło:

- od 1 czerwca 2022 r. asystenta osoby niepełnosprawnej bez trzymiesięcznego doświadczenia zawodowego w pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi;

- od 2 grudnia 2019 r. instruktora terapii zajęciowej bez trzymiesięcznego doświadczenia zawodowego w pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi⁷⁶.

Przewodnicząca Zarządu Koła PSOUU wyjaśniła, że dom zatrudnił osoby bez wymaganego doświadczenia, kierując się ich gotowością do nauki, chęcią pracy oraz zaangażowaniem. Natomiast kierownik PŚDS wyjaśniła, że z powodu niskich wynagrodzeń oraz specyfiki pracy, kandydaci spełniający kryteria rezygnowali z podjęcia zatrudniania w PŚDS. Z uwagi na powyższe, w celu zapewnienia ciągłości opieki i wsparcia uczestnikom, podjęto decyzję o zatrudnieniu kandydatów bez wymaganego doświadczenia zawodowego. Zdaniem NIK, zapewnienie ciągłości opieki i wsparcia w PŚDS nie zwalniało kierownik PŚDS oraz Przewodniczącą Zarządu Koła PSOUU z obowiązku przestrzegania przepisów rozporządzenia w sprawie ŚDS w kwestii minimalnego doświadczenia zawodowego kandydatów w pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi.

(akta kontroli: tom IV, str. 122-125)

3. Kierownik PŚDS nie przeprowadziła szkolenia w zakresie treningu umiejętności komunikacyjnych dla jednego pracownika w terminie do 27 kwietnia 2022 r., co stanowiło naruszenie § 23 ust. 2 rozporządzenia w sprawie ŚDS. Jeden pracownik PSOUU realizujący treningi umiejętności komunikacyjnych odbył szkolenie 13 marca 2023 r., a wcześniej 27 kwietnia 2019 r., więc z przekroczeniem trzyletniego terminu określonego w § 23 ust. 2 rozporządzenia w sprawie ŚDS. Przewodnicząca Zarządu Koła PSOUU wyjaśniła, że pracownik nie został przeszkolony w zakresie treningu umiejętności komunikacyjnych z powodu przeoczenia Kierownika PŚDS.

(akta kontroli: tom II, str. 123-141, Tom VI, str. 648)

4. Wszystkim dziewięciu uczestnikom, którzy w latach 2022-2024 po raz pierwszy zostali skierowani do domu, ZWA nie dokonał oceny możliwości zaproponowania IPPW-A oraz okresu, jaki będzie niezbędny do jego realizacji. W protokołach ZWA dotyczących tych dziewięciu uczestników⁷⁷ zawarto informację, że celem posiedzenia było dokonanie diagnozy oraz opracowanie i zatwierdzenie IPPW-A uczestnika. Nie zamieszczono natomiast zespołowej (wspólnej) oceny możliwości zaproponowania na jej podstawie IPPW-A, co stanowiło naruszenie § 7 ust. 6 rozporządzenia w sprawie ŚDS, zgodnie z którym w przypadku osób, które po raz pierwszy wystąpiły o skierowania do domu, decyzję o skierowaniu do domu wydaje się na czas określony, nie dłuższy niż 3 miesiące, konieczny do dokonania przez zespół wspierająco-aktywizujący oceny możliwości zaproponowania osobie indywidualnego planu postępowania wspierająco-aktywizującego oraz okresu, jaki jest niezbędny do jego realizacji. Dopiero dokonanie tej oceny oraz przygotowanie IPPW-A umożliwiło skierowanie osoby do domu na czas określony, uzgodniony z kierownikiem domu, niezbędny do realizacji indywidualnego planu postępowania wspierająco-aktywizującego (§ 7 ust. 7 rozporządzenia w sprawie ŚDS). W zbadanej dokumentacji tych dziewięciu uczestników znajdowały się indywidualne pisemne diagnozy sporządzone przez: pedagoga (dziewięć

⁷⁶ W latach objętych kontrolą wskazani pracownicy, tj. asystent osoby niepełnosprawnej oraz instruktor terapii zajęciowej nabyli wymagane doświadczenie zawodowe.

⁷⁷ Protokoły ZWA z: 1) 12 kwietnia 2022 r., 2) 26 stycznia 2023 r., 3) 27 marca 2023 r., 4) 27 lutego 2024 r., 5) 5 czerwca 2024 r., 6) 18 lipca 2024 r., 7) 25 lipca 2024 r. oraz 8) i 9) 17 lutego 2025 r.

diagnoz), psychologa (osiem diagnoz), pracownika socjalnego (dziewięć diagnoz) oraz fizjoterapeuty (osiem diagnoz)⁷⁸. Ponadto spośród dziewięciu uczestników, którzy otrzymali diagnozę psychologiczną, jeden uczestnik otrzymał „Ocenę stanu psychicznego uczestnika zajęć PŚDS” 24 listopada 2022 r., tj. po upływie siedmiu miesięcy i 12 dni od dnia posiedzenia ZWA (12 kwietnia 2022 r.). Powyższe dokumenty nie mogły być rozpatrywane w kategorii dokonanej oceny, o której mowa w § 7 ust. 6 rozporządzenia w sprawie ŚDS, ponieważ były one opiniami poszczególnych specjalistów, dokonanymi w różnych odstępach czasu, nie zaś oceną możliwości opracowania IPPW-A, wyrażoną przez wszystkich członków ZWA.

Kierownik PŚDS wyjaśniła, że w badanych powyżej przypadkach ocena ZWA została dokonana zespołowo, a brak odrębnego zapisu w protokole jako „kolektywna ocena” miał charakter wyłącznie formalno-redakcyjny nie wpływający na prawidłowość procesu kwalifikacji opracowania planów. Przewodnicząca Zarządu Koła PSOUU oraz Kierownik PŚDS podkreśliły, że w przyszłości dla zachowania pełnej przejrzystości dokumentacji w protokołach ZWA zostanie wprowadzony jednoznaczny zapis potwierdzający dokonanie oceny możliwości zaproponowania IPPW-A przez cały zespół. Odnośnie jednego z dziewięciu uczestników, który otrzymał diagnozę psychologa po upływie siedmiu miesięcy i 12 dni od posiedzenia ZWA Kierownik PŚDS wyjaśniła, że diagnoza została opracowana w późniejszym terminie jako materiał wspierający dalszą realizację IPPW-A.

akta kontroli: tom V, str. 21-72, tom VII, str. 5-142)

OCENA CZĄSTKOWA

W latach 2022-2024 w PŚDS zakres świadczonych usług był zgodny z zawartą umową i ofertą stanowiącą do niej załącznik. Wskaźnik zatrudnienia pracowników w latach objętych kontrolą był zgodny z wymogami rozporządzenia w sprawie ŚDS. Pracownicy mieli odpowiednie kwalifikacje zawodowe, jednak dwóch pracowników nie miało wymaganego, co najmniej trzymiesięcznego doświadczenia zawodowego w pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi.

W domu organizowano szkolenia dla pracowników w zakresie tematycznym, wynikającym z ich potrzeb, jednak Kierownik PŚDS dla jednego pracownika realizującego treningi umiejętności komunikacyjnych przeprowadziła szkolenie po upływie trzech lat, co było niezgodne z rozporządzeniem w sprawie ŚDS. W budynku PŚDS nie zapewniono informacji na temat rozkładu pomieszczeń, co najmniej w sposób dotykowy lub głosowy, co stanowiło naruszenie art. 6 pkt 1 lit. c ustawy o zapewnieniu dostępności. Ponadto w przypadku dziewięciu uczestników, którzy po raz pierwszy wystąpili o skierowanie do domu, ZWA nie dokonał oceny możliwości zaproponowania osobie IPPW-A, co było niezgodne z rozporządzeniem w sprawie ŚDS.

PŚDS aktywnie współpracował w zakresie integracji społecznej z rodzinami i opiekunami oraz organizacjami pozarządowymi, placówkami oświatowymi, jednostkami świadczącymi usługi dla osób niepełnosprawnych, ośrodkami kultury, a także kościołami.

IV. Wnioski

Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

⁷⁸ W związku z nieobecnością spowodowaną chorobą specjalisty na stanowisku fizjoterapeuta w jednym przypadku z dziewięciu uczestników nie sporządzono diagnozy fizjoterapeutycznej.

1. Zapewnienie informacji na temat rozkładu pomieszczeń w domu, co najmniej w sposób dotykowy lub głosowy.
2. Opracowanie wytycznych dotyczących dokonywania przez ZWA pisemnej oceny możliwości zaproponowania osobie indywidualnego planu postępowania wspierająco-aktywizującego.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w postaci elektronicznej z użyciem kwalifikowanych podpisów elektronicznych.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny NIK. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego

Warszawa, 3 listopada 2025 r.

Kontroler

Elżbieta Grzeszczyk
główny specjalista
kontroli państwowej

/podpisano elektronicznie/

Najwyższa Izba Kontroli

Departament Pracy,
Spraw Społecznych i Rodziny
p.o. Dyrektor
Konrad Kostępski

/podpisano elektronicznie/